

## ЛІТЕРАТУРА:

1. Постанова Верховного Суду від 03.03.2020 року по справі № 920/241/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88050865>
2. Постанова Верховного Суду від 12.11.2020 року по справі № 910/13366/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92841757>
3. Регламент Міжнародного арбітражного центра в Сінгапуре. URL: [https://siac.org.sg/wp-content/uploads/2022/06/SIAC-Rules-2016-Russian-version\\_Complete.pdf](https://siac.org.sg/wp-content/uploads/2022/06/SIAC-Rules-2016-Russian-version_Complete.pdf)
4. Регламент Міжнародного комерційного арбітражу при Торгово-промисловій палаті України. ICAC. URL: [https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Reglament\\_ICAC\\_UA\\_2022.pdf](https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Reglament_ICAC_UA_2022.pdf)

***Зарічанський Григорій Віталійович,***

*аспірант кафедри господарського права і процесу  
Національного університету «Одеська юридична академія»*

## **ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В УМОВАХ ВІЙНИ**

У повсякденному житті все частіше доводиться чути такі терміни як «цифрові», «віртуальні», «електронні» або «крипто» активи, а це означає, що віртуальні активи, як і більшість технологій, продовжують еволюціонувати та змінювати суспільні відносини. Наразі ринок віртуальних активів у нашій державі фактично є сформованим та існує більше п'яти років, але й досі не належним чином не врегульований. В учасників ринку віртуальних активів відсутні механізми захисту своїх прав, а держава, в свою чергу, не отримує ніяких податкових надходжень від функціонування цієї галузі економіки поза межами правового поля. За таких умов вкрай складним є здійснення державою та суб'єктами первинного фінансового моніторингу заходів щодо боротьби з легалізацією коштів, здобутих злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та розповсюдження зброї масового знищення [1]. Зазначене підтверджує нагальність закріплення правового статусу віртуальних активів на законодавчому рівні, а також врегулювання відносин, пов'язаних з використанням віртуальних активів у сфері господарювання.

Наукові дослідження у сфері віртуальних активів в Україні представлені працями таких вчених, як: В. Л. Скрипник, К. Г. Некіт, С. О. Грицай, Р. А. Майданик, О. І. Кулик, В. І. Негнибіда та ін.

Наразі в Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» наведено визначення терміну «віртуальним активом є нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі [2]». Не варто і говорити, що саме тільки визначення терміну ніяким чином не здатне врегулювати суспільні відносини, які виникають з приводу віртуальних активів.

Першим серйозним кроком до легалізації віртуальних активів в Україні є прийняття 17 лютого 2022 року Верховною Радою України Закону України «Про віртуальні активи» [3], який ще 15 березня 2022 року було підписано Президентом України, але по сьогоднішній день так і не набрав чинності. Відповідно до ч. 1 ст. 2 Закону, його положення застосовуються до правовідносин, що виникають:

1) у випадку постачання послуг, які пов'язані з оборотом віртуальних активів, якщо суб'єкти таких правовідносин мають зареєстроване місцезнаходження або постійне представництво в Україні;

2) у випадку якщо предметом вчиненого правочину є віртуальний актив, за умови коли, сторони визначили право України як таке, що підлягає застосуванню до правочину або до окремої його частини;

3) у випадку якщо предметом вчиненого правочину є віртуальний актив, за умови коли, обидві сторони правочину є резидентами України;

4) у випадку якщо предметом вчиненого правочину є віртуальний актив, за умови коли, набувач віртуального активу є резидентом України [3].

Відповідно до перехідних положень Закону України «Про віртуальні активи», єдиною умовою набрання законної сили даним документом є набрання чинності Законом України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами. 13 березня 2022 року проєкт такого закону було запропоновано народним депутатом України М. В. Крячко та включено у порядок денний восьмої сесії парламенту. Проєктом передбачається запровадження низки заходів щодо стимулювання розвитку ринку віртуальних активів, а саме запровадження:

- звільнення від ПДВ операцій з віртуальними активами та послуг, що надаються постачальниками послуг, пов'язаних з віртуальними активами;
- пільгового оподаткування (терміном на 5 років), за ставкою податку на прибуток у розмірі 5 відсотків, інвестиційного прибутку від операцій з віртуальними активами та послуг, що надаються постачальниками послуг, пов'язаних з віртуальними активами;
- пільгового оподаткування (терміном на 5 років), за ставкою податку на доходи фізичних осіб у розмірі 5 відсотків, інвестиційного прибутку від операцій з віртуальними активами для фізичних осіб;
- встановлення обов'язку сплати військового збору, за ставкою 1, 5 відсотків, з суми інвестиційного прибутку від операцій з віртуальними активами для фізичних осіб [4].

Натомість, Комітет Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики у своєму висновку (бюджетній експертизі) висловив ряд зауважень стосовно цього законопроекту. Одним з них є ненадання фінансово-економічного обґрунтування відповідно до положень Бюджетного кодексу України та Регламенту Верховної Ради України; при цьому зазначено, що вартісну величину впливу положень законопроекту на показники бюджету здійснити неможливо у зв'язку із відсутністю статистичних даних, необхідних для проведення відповідних розрахунків [5].

Зауважимо, що запропонована модель пільгового оподаткування операцій з віртуальними активами загалом відповідає світовій практиці з цього питання. Так, наприклад, досить лояльну позицію у сфері оподаткування операцій з віртуальними активами займає Німеччина. Міністерство фінансів Німеччини звільняє від оподаткування за операціями з продажу віртуальних валют за умови, якщо вони перебувають у приватних активах більше одного календарного року з моменту придбання. Крім цього, не сплачуються податки з прибутку, отриманого від операцій приватного продажу в календарному році, загальний прибуток від яких становить менше 600 євро [6]. Подібна модель оподаткування передбачена у проєкті Державного бюджету Португалії: прибуток, отриманий від криптоактивів, які зберігаються більше 365 днів, звільняється від оподаткування [7].

Комітет також наголосив, що, зважаючи на реалії сьогодення, першочерговим завданням нашої держави безумовно є військове протистояння агресії Російської Федерації. Однак, вітчизняні високопо-

садовці та політики неодноразово підкреслювали, що економічний фронт є не менш важливим для нормального існування та розвитку України. У цьому контексті якнайшвидше правове врегулювання відносин, які виникають з приводу віртуальних активів, лише сприятиме ефективному розвитку цього ринку, дозволить тій частині приватного сектору економіки, яка вже володіє або планує володіти віртуальними активами, легально ними розпоряджатись, використовувати у господарській діяльності, сплачувати податки, отримувати захист у суді у разі необхідності тощо. Крім цього, зацікавленість держави полягає в отриманні додаткових надходжень до Державного бюджету України, збільшенні інвестицій в економіку України, перспективі використання технології блокчейн та впроваджені її в роботу державних реєстрів, що також надасть можливість мінімізувати існуючі ризики відмивання доходів за допомогою віртуальних активів.

З огляду на зазначене, врахування досвіду країн, які вже легалізували віртуальні активи, з питань оподаткування операцій з віртуальними активами має бути покладено в основу відповідних вітчизняних законопроектів та стати початком запровадження законного та прозорого ринку віртуальних активів в Україні.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування обороту віртуальних активів в Україні» від 13.03.2022 р. № 7150. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1245235>
2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (Закон України). № 361-IX. (2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20>
3. Про віртуальні активи (Закон України). № 2074-IX. (2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20>
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами (проект Закону України) № 7150. (2022). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1245229>
5. Висновок (бюджетна експертиза) до проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування обороту віртуальних активів в Україні». № 04-13/9-2022/78198. (2022). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1306745>
6. Einzelfragen zur ertragsteuerrechtlichen Behandlung von virtuellen Währungen und von sonstigen Token. (2022). URL: <https://www.bundesfinanzministerium.de/>

7. Ganhos com criptomoedas detidas por menos de um ano vão pagar 28% em IRS. URL: <https://eco.sapo.pt/2022/10/10/ganhos-com-criptomoedas-detidas-por-menos-de-um-ano-vaao-pagar-28-em-irs/>.

*Клименко Олександр Віталійович,  
аспірант кафедри господарського права і процесу  
Національного університету «Одеська юридична академія»*

## **ЕКОНОМІЧНІ ПРАВА ЯК ГАРАНТІЯ КОНКУРЕНЦІЇ**

Відповідно до ст. 3 Конституції України права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави [7]. Права людини є тим ціннісним орієнтиром, який вказує напрям подальшого розвитку держави. При цьому на доктринальному рівні виділяють чотири покоління прав, які певним чином описують еволюцію держави та суспільства загалом. Чільне місце займають економічні права людини, які були сформовані протягом XIX- першої половини XX століття. Це період характеризується значним ростом економіки, що вказує на необхідність аналізу взаємозв'язку конкуренції та економічних прав.

Права людини є певними можливостями, які необхідні людині для її існування та розвитку в конкретних історичних умовах. Вони мають бути загальними та рівними для всіх людей та є визначеними рівнем розвитку людства в різних сферах [1, с. 32].

Економічними правами слід визначити міру можливої поведінки людини в економічній сфері суспільних відносин, пов'язана з правовим режимом власності та господарської діяльності.

Свобода економічної діяльності базується на існуванні рівноправної, незалежної і такої, що ефективно функціонує, приватної власності [6, с. 109].

Розглядаючи систему економічних прав, Фролов Ю. М. особливу увагу звертає на права приватної власності, права на підприємницьку діяльність та права громадян на користування об'єктами права публічної (суспільної) власності [10, с. 11].

Право на підприємницьку діяльність ґрунтується на свободі підприємницької діяльності, тобто на реальній можливості здійснення